

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

21 noiembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul penal în următoarea componență:
președinte
judecători

COVALENCO Elena
CATAN Liliana
DIACONU Iurie

examinând admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare declarate de inculpat și avocatul Balaban Serghei în numele acestuia, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 iunie 2017, în cauza penală privindu-l pe

FALĂ Ion XXXXX, născut la XXXXX, originar și domiciliat în XXXXX.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 12.09.2016 – 11.10.2016;

Instanța de apel: 28.10.2016 – 20.06.2017;

Instanța de recurs: 03.09.2018 – 21.11.2018.

Asupra recursului ordinar declarat, în baza actelor din dosar, Colegiul penal

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Ștefan Vodă din 11 octombrie 2016, adoptată în conformitate cu art. 364¹ Cod de procedură penală în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, Fală I. a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 171 alin. (2) lit. a), c) Cod penal la 4 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

În baza art. 90 Cod penal, s-a dispus suspendarea condiționată a executării pedepsei pe o perioadă de probațiune de 1 an.

2. Pentru a pronunța sentința, instanța de fond, *în fapt*, a constatat că Fală I., împreună cu alte persoane stabilite de organul de urmărire penală și o persoană nestabilă pe nume Vladimir, în privința căroră cauza a fost disjunsă, în urma unei înțelegeri prealabile, la 24 septembrie 2007, seara, ora precisă nu a fost stabilită, fiind în stare de ebrietate, având scopul de a comite un viol, forțat au urcat-o pe cet. XXXXX într-un automobil de model „VAZ 2108”, care se afla în fața căminului nr. 2 al Școlii profesionale din or. Ștefan Vodă și au transportat-o în s. Ermoclia, r-nul Ștefan Vodă, lângă fosta fermă de porci, amenințând-o cu aplicarea forței fizice, au dezbrăcat-o și au comis cu ea pe rând un raport sexual forțat.

Tot el, în noaptea din 25 septembrie 2007, împreună și în urma înțelegerii prealabile cu persoanele menționate supra, în afară de Șchiopu O., în privința căroră cauza a fost disjunsă,

deplasându-se în pădurea din s. Ermoclia, r-nul Ștefan Vodă, unde de asemenea având scopul de a comite violul, amenințând-o cu aplicarea forței fizice pe XXXXX, au dezbrăcat-o și au comis cu ea pe rând câte un raport sexual forțat.

Pe baza stării de fapt expuse mai sus, confirmată de probele administrate, instanța a reținut că, *în drept*, faptele inculpatului întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 171 alin. (2) lit. a), c) Cod penal, violul, adică *raportul sexual săvârșit prin constrângere fizică și psihică, săvârșit repetat și de mai multe persoane*.

3. Legalitatea și temeinicia sentinței de condamnare în termenul și modul prevăzut de art. 401-402 Cod de procedură penală, a fost contestată cu apel de către procuror, care a solicitat aplicarea în privința inculpatului Fală I. a pedepsei de 5 ani închisoare, cu executarea acesteia în penitenciar de tip semiînchis.

În motivarea cererii, procurorul-apelant a menționat că: invocarea de către instanța de fond a unor circumstanțe atenuante, cum ar fi recunoașterea vinovăției, conștientizarea faptei comise, prin sine însăși nu poate crea inculpatului o situație de drept de natură să înlocuiască o pedeapsă cu închisoarea prevăzută în sancțiunea normei penale incriminate cu una suspensivă de executare; prin sentința pronunțată, pedeapsa aplicată inculpatului este prea blândă, datorită pericolului social sporit al infracțiunii săvârșite de către acesta, astfel instanța de judecată nu a ținut cont de scopul pedepsei, care primordial trebuie să restabilească echitatea socială și să prevină săvârșirea de noi infracțiuni, atât din partea condamnatului, cât și a altor persoane.

Apelantul a menționat că, din materialele cauzei penale s-a constatat că, Fală I., a avut un rol activ în săvârșirea infracțiunii incriminate, el fiind acela care a venit cu inițiativa de a o urca pe cet. XXXXX în automobilul lor, după care a violat-o pe ultima de două ori. În asemenea circumstanțe, nu este echitabil ca Fală I., care a fost inițiatorul comiterii infracțiunii, să fie condamnat la o pedeapsă prin prisma art. 90 Cod penal.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 iunie 2017, care a fost pronunțată integral la 11 iulie 2017, apelul declarat de procuror a fost admis, cu casarea parțială a sentinței, în partea stabilirii pedepsei și pronunțarea unei noi hotărâri în această parte, potrivit căreia Fală I. a fost condamnat în baza art. 171 alin. (2) lit. a), c) Cod penal la 5 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

Termenul executării pedepsei urmând a fi calculat din momentul reținerii inculpatului.

În rest, celelalte dispoziții ale sentinței au fost menținute fără careva modificări.

5. În partea descriptivă a deciziei, instanța de apel a consemnat că instanța de fond a stabilit corect starea de fapt și de drept ce corespunde probelor din dosar, just încadrând acțiunile inculpatului în baza dispozițiilor din art. 171 alin. (2) lit. a), c) Cod penal, însă pedeapsa pentru infracțiunea comisă de Fală I. este prea blândă, raportat la circumstanțele cauzei și rolul activ al ultimului.

În opinia instanței de apel, la stabilirea pedepsei inculpatului nu s-a ținut cont de comportamentul manifestat de acesta până la comiterea violului, or doar datorită acțiunilor lui s-a reușit urcarea părții vătămate în automobilul din timp pregătit, el a fost primul cu inițiativa, îndemnându-i pe ceilalți să o violeze pe XXXXX, iar după comiterea infracțiunii, a abandonat-o pe ultima pe traseu, de unde aceasta a luat o mașină de ocazie până la cămin.

Instanța de apel, analizând personalitatea inculpatului o identifică ca fiind una complexă, predispusă spre încălcarea ordinii de drept. La stabilirea pedepsei în privința lui Fală I. de 4 ani închisoare, cu suspendarea condiționată a executării acesteia pe un termen de probațiune de 1 an, prima instanță nu a ținut cont de faptul că infracțiunea prevăzută la art. 171 alin. (2) Cod penal, este una gravă, săvârșită cu intenție, prin coparticipare, de un grup de persoane, care prevede pedeapsa sub formă de închisoare de la 5 la 12 ani, respectiv chiar și cu aplicarea art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, aceasta este disproporțională cu fapta comisă.

De asemenea, s-a apreciat că, modalitatea de executare a pedepsei aleasă de către prima instanță în privința inculpatului Fală I. nu este în acord cu principiul echității sociale, proporționalității, având în vedere fapta comisă, urmările produse și atitudinea inculpaților până la comiterea infracțiunii. De aceea, instanța de apel a conchis că, scopul educativ și preventiv al pedepsei aplicate în privința lui Fală I. nu poate fi atins decât prin aplicarea unei sancțiuni sub forma de închisoare pe un termen de 5 ani, cu excluderea art. 90 Cod penal.

6. Nefiind de acord cu soluția pronunțată de instanța de apel, inculpatul și avocatul acestuia Balaban S., au contestat cu recursuri ordinare decizia.

6.1. Inculpatul, la 15 august 2018, în cererea declarată solicită repunerea în termen a recursului, casarea deciziei, cu menținerea sentinței. În argumentarea cererii se specifică că Curtea de Apel neîntemeiat a exclus art. 90 Cod penal, intervenind în individualizarea executării pedepsei și agravându-i situația inculpatului, neluând în considerație în acest sens că acesta și-a recunoscut vina, nu are antecedente penale, este caracterizat satisfăcător, are loc permanent de trai, s-a căit sincer de cele comise, careva circumstanțe agravante nu au fost reținute, iar din cele atenuante se evidențiază: recunoașterea vinovăției și căința sinceră.

Reieșind din caracteristica persoanei, precum și din circumstanțele faptei, inculpatul-recurent consideră că reeducarea și corectarea lui este posibilă fără a fi izolat de societate, deoarece nu prezintă un pericol social ce ar determina necesitatea izolării, o pedeapsă echitabilă și corectă i-ar fi aplicarea art.90 Cod penal oferindu-i șansa ca în termenul de probațiune să confirme încrederea acordată.

În drept, inculpatul își fundamentează cererea pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 10) Cod de procedură penală.

6.2. La 20 noiembrie 2018, avocatul Balaban S. acționând în numele inculpatului, declară recurs ordinar suplimentar la cel al inculpatului solicitând casarea deciziei instanței de apel, cu menținerea sentinței. În esență, în cererea depusă recurentul face trimitere la mai multe norme constituționale și procesual penale, care în opinia lui au legătură directă cu cauza deferită judecătii. Printre multe altele, apărătorul menționează că, instanța de apel, contrar art. 409, 410 alin. (6), 414 Cod de procedură penală, a susținut concluziile de condamnare a primei instanțe bazate pe probele administrate de organul de urmărire penală, recunoscute și acceptate de inculpat prin încălcarea flagrantă a legii de către toți participanții la proces, cu încălcarea alin. (1) art. 364¹ Cod de procedură penală.

La fel, se pretinde că a fost încălcat dreptul fundamental al inculpatului prevăzut la art. 20 din Constituție intitulat „Accesul liber la justiție”, care prevede că orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime, precum și art. 21 care prevede că orice

persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

În drept, apărătorul își fundamentează cererea pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 10) Cod de procedură penală.

7. În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, procurorul și partea vătămată au depus referințe privitor la opinia asupra recursurilor declarate, partea vătămată menționând că acestea urmează a fi admise, iar procurorul că acestea urmează a fi declarate inadmisibile, deoarece sunt tardive.

8. Examinând admisibilitatea în principiu a recursurilor ordinare declarate, în raport cu actele cauzei, Colegiul penal conchide asupra inadmisibilității acestora, pentru că sunt tardive.

Potrivit dispoziției art. 432 alin. (2) pct. 2) Cod de procedură penală, instanța de recurs, examinând admisibilitatea în principiu a recursului declarat împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea părților, este în drept să decidă asupra inadmisibilității acestuia în cazul în care constată că recursul este declarat peste termen.

Din actele cauzei, se constată că inculpatul, la 15 august 2018, a declarat recurs ordinar solicitând, repunerea în termen a recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea în vigoare a sentinței. Alegații similare au fost expuse și în recursul ordinar declarat la 20 noiembrie de avocatul Balaban S.

În conformitate cu prevederile art. 422 Cod de procedură penală, termenul de declarare a recursului este de 30 de zile de la data pronunțării deciziei instanței de apel.

Ca atare, termenul de recurs are caracter imperativ, în sensul că depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac, iar recursul declarat după expirarea termenului se consideră ca tardiv, deoarece legea procesual-penală nu prevede posibilitatea de repunere în termen a recursului.

În același context, se relevă că, potrivit dispozițiilor art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală „în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.”

Decizia instanței de apel, contestată de recurenți, a fost pronunțată integral la 11 iulie 2017. Potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 20 iunie 2017, la care a fost pronunțat dispozitivul deciziei instanței de apel, inculpatul și avocatul acestuia Durnea A. au fost prezenți. (f.d. 163-166) Tot la această ședință, părțile au fost înștiințate despre data pronunțării integrale a deciziei, 11 iulie 2017. Însă, la data nominalizată inculpatul nu s-a prezentat, iar avocatul acestuia Durnea A. a fost prezent, fiindu-i înmănată copia deciziei integrale.

Conform recipisei anexate la fila dosarului 183, se confirmă că instanța de apel, la 12 iulie 2017, i-a expediat copia deciziei motivate și inculpatului.

Potrivit celor stipulate în art. 319 alin. (2) Cod de procedură penală, partea prezentă la un termen de judecată nu mai este citată pentru termenele ulterioare, chiar dacă va lipsi la vreunul dintre aceste termene.

Din economia acestei norme, se desprinde faptul că, dacă partea, cunoscând despre data

următoarei ședințe, și totuși nu s-a prezentat la aceasta, consecințele neprezentării îi sunt imputabile, iar despre rezultatele ședinței partea urmează să se documenteze individual.

Cele consemnate supra sunt subsecvente și speței date, adică faptul că inculpatul nu s-a prezentat la ședința de judecată la care a fost pronunțată integral decizia instanței de apel, nu îl absolvă de a declara în termenul de 30 zile, de la data pronunțării deciziei, recurs ordinar împotriva acesteia.

Potrivit ștampilei de pe recursul inculpatului, Colegiul constată că Fală I. a declarat recursul ordinar la Curtea Supremă de Justiție la 15 august 2018 (f.d.186), iar apărătorul acestuia Balaban S. la 20 noiembrie 2018, adică cu depășirea vădită a termenului prevăzut de lege pentru declararea acestuia de 30 zile.

Relevante în acest sens sunt și unele aspecte ale principiului securității raporturilor juridice ce se conțin în hotărârea CtEDO din 05 iunie 2012 în cauza *Ghinea contra Moldovei*, unde s-a statuat că: „... *principiul egalității armelor, care reprezintă unul din elementele noțiunii mai largi a procesului echitabil – presupune că fiecare parte beneficiară de o posibilitate rezonabilă de ași prezenta cazul în condițiile, că nu ar pune-o într-un dezavantaj substanțial în raport cu cealaltă parte.*” Prin alte cuvinte, aplicarea regulilor referitoare la termenele limită este de natură să aducă atingere principiului egalității armelor în cazul în care părțile nu beneficiază de aceleași mijloace pentru a-și susține argumentele în fața instanței.

Pe cale de consecință, având în vedere cele consemnate supra, Colegiul reține că, în cauza deferită judecării, termenul de declarare a recursului a fost omis de către ambii recurenți, respectiv argumentele aduse de aceștia în cererile de recurs nu vor fi preluate pentru examinare, părțile fiind decăzute din dreptul de a exercita această cale de atac.

Reieșind din cele ce preced, Colegiul penal statuează asupra soluției de inadmisibilitate a recursurilor ordinare declarate, din motivul tardivității acestora.

9. În temeiul art. 432 alin. (1) – (2) pct. 2) Cod de procedură penală, Colegiul penal

DECIDE :

Inadmisibilitatea recursurilor ordinare declarate de inculpat și avocatul Balaban Serghei în numele acestuia, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 iunie 2017, în cauza penală privindu-l pe Fală Ion XXXXX, ca fiind declarate peste termen.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 19 decembrie 2018.

Președinte

COVALENCO Elena

Judecător

CATAN Liliana

Judecător

DIACONU Iurie